

Antaget 2012-09-03

Transparency International Sverige

Positionspapper - Finansiering av politiska partier

TI verkar för ökad öppenhet och insyn i partifinansiering

Bakgrund

Partiernas redovisning

Sverige har inte någon lag om obligatorisk redovisning av partiernas intäkter, utgifter, tillgångar och skulder. Däremot finns det sedan år 1980 frivilliga överenskommelser mellan riksdagsparterna om öppen redovisning av intäkter, den senaste från år 2000.

Förslag om rättslig reglering

En bättre reglering, som säkerställer allmänhetens insyn i hur de politiska partierna finansierar sin politiska verksamhet och hur valkandidaterna finansierar sina kampanjer, har diskuterats i många år. Rättslig reglering föreslogs i betänkandet Allmänhetens insyn i partiers och valkandidaters intäkter (SOU 2004:22). I remissbehandlingen av betänkandet framkom olika åsikter om förslaget förenlighet med regeringsformen. Regeringen har, fram till helt nyligen, valt att inte gå vidare med förslaget. Till bilden hör också att det inom flera partier länge funnits motstånd mot rättslig reglering.

Europarådets Group of States against Corruption (GRECO) genomförde 2008 en granskning av öppenheten och möjligheten till insyn i svensk partifinansiering. Greco konstaterade att systemet för partifinansiering behövde ses över för att stå i överensstämmelse med den rekommendation i Europarådet som reglerar partifinansiering, Rec (2003)4. Greco föreslog bl.a. att kravet på politiska partiers räkenskaper borde vidgas till fler partier och gälla både på central, regional och lokal nivå, att förbjuda bidrag från donatorer vars identitet inte är känd, att ställa krav på oberoende revision av räkenskaperna och att införa sanktioner mot partier och kandidater som inte följer reglerna.

Greco noterade i en uppföljningsrapport i april 2011 att Sverige inte vidtagit någon som helst åtgärd med anledning av rekommendationerna och i en ytterligare uppföljningsrapport i december 2011 att åtgärder fortfarande saknas.

Ett genomförande av de förslag som framförs i SOU 2012:30 Vital kommunal demokrati ang. partistöd på lokal och regional nivå kan marginellt förbättra situationen men ersätter inte behovet av en samlad rättslig reglering. Förslagen handlar bl.a. om att begränsa möjligheterna att överföra partistöd från lokal och regional till central nivå och om att införa krav på redovisning av hur medlen använts.

Argument för öppenhet och författningsreglering

Partierna utgör kärnan i den representativa demokratin. Det är viktigt att medborgarna känner förtroende för politiker och politiken. För att medborgarna ska kunna bedöma risken för intressekonflikter måste uppgifter finnas tillgängliga om hur och av vem som partiernas och valkandidaternas politiska verksamhet finansieras. Offentlighet för partierna och kandidaternas finansiering är grundläggande för det politiska systemets legitimitet.

I riksdagsvalet 2010 deltog ett 30-tal partier, utöver de partier som nu har plats i riksdagen. Systemet med en frivillig överenskommelse mellan riksdagspartierna ger inte några garantier för att nya partier eller fristående lokala partier tar sitt ansvar på liknande sätt som de partier som ingått den frivilliga överenskommelsen.

Många länder har genomfört en rättslig reglering av partifinansiering. I Västeuropa är det bara Malta, San Marino, Schweiz och Sverige som saknar sådan reglering.

TI Sveriges syn på öppenhet, ansvarstagande och författningsreglering

TI Sverige anser att det är ett starkt samhällsintresse att politiska partier finansieras på ett sätt som både vinner allmänhetens förtroende och främjar partiernas möjlighet att spela en positiv roll i den politiska processen.

TI Sverige har noterat att under den diskussion mellan de politiska partierna som ägt rum under senare tid om partifinansiering, har allt fler partier intagit ståndpunkten att frågan bör regleras rättsligt och att detta bör ske före valet 2014.

TI Sverige välkomnar att ansträngningar görs för att nå en bättre reglering inför valet 2014.

TI Sverige anser att följande bör genomföras

TI Sverige förordar att ett förslag till rättslig reglering snarast utarbetas som tar ett övergripande grepp på frågan om hur ett framtida robust partifinansieringssystem ska se ut, inkl. en djupgående analys av de grundlagsrelaterade frågorna. Förslaget bör inkludera sanktioner att tillämpas om de regler för parti/kandidatfinansiering som i en framtid fastställs av riksdagen inte följs och regler om hur övervakning av regelefterlevnaden bör utformas. Såvitt kan förstås pågår ett arbete i Justitiedepartementet med att ta fram ett förslag till reglering som ska vara klart vid årsskiftet 2012/2013. Förslaget ska därefter remissbehandlas. Siktet är inställt på att ett nytt regelverk ska finnas på plats i god tid före valet år 2014. Risk finns dock att tiden är för knapp.

I syfte att försäkra sig om att några förbättringar har genomförts före nästa val, anser TI Sverige att så många åtgärder som möjligt bör vidtas i syfte att utvidga och stärka den gällande frivilliga överenskommelsen inför valet 2014.

TI Sverige anser följande åtgärder vidtas så skyndsamt som möjligt:

- De partier som ingår i överenskommelsen från år 2000 bör se till att respektive partis intäktsanalys, i enlighet med överenskommen presentationsstruktur, görs tillgänglig så snart som möjligt.
- Tillgängligheten till partiernas intäktsanalyser bör öka genom att samtliga analyser publiceras på en gemensam hemsida.
- Den gemensamma presentationsstruktur för intäktsanalyserna som partierna endes om år 2000 i syfte att underlätta jämförelser har kritiserats för att inte ta

hänsyn till samtliga förhållanden som bör beaktas för att nå bättre jämförbarhet. Partierna bör snarast inleda ett arbete i syfte nå överenskommelse om skärpta regler för redovisningen.

- Partierna bör komplettera den gällande överenskommelsen med regel om att gåvor inte får tas emot av okänd givare och att namn ska publiceras på enskild person som ger mer än 20 000 kr.
- Partierna bör åta sig att försöka värva flera partier på central, regional och lokal nivå att ansluta sig till gällande överenskommelse kompletterad med åtgärder enligt ovan.

Kontaktperson

Birgitta Nygren, styrelseledamot TI Sverige
E-post: birgitta_nygren@hotmail.com

Referenser

"Allmänhetens insyn i partiers och valkandidaters intäkter", SOU 2004:22

"Vital kommunal demokrati", SOU 2012:30

"Standards on political funding and favours", Transparency International 2009

"Third Evaluation Report on Sweden on Transparency of Party Funding, 2009, Third Evaluation Compliance Report on Sweden, April 2011, Third Evaluation Round Interim Compliance Report", December 2011, Group of States against Corruption (GRECO)

"Konstitutionsutskottets betänkanden", bet. 2011/12:KU12, bet.2011/12:KU8y

"Motståndskraft, oberoende, integritet - kan det svenska samhället stå emot korruption?" National Integrity System Assessment Sweden 2011, Transparency International Sverige 2012